

Izhaja:

10. in 25. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankirati.

Rokopisi se ne vračajo. Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmondvrste za vsako pot.

MIR.

Vsakemu svoje!

Velja:

za celo leto 1 goldinar,
po pošti prejeman
1 glđ. 24 kr.

Denar naj se pošilja pod
napisom:

Upravništvu „Mira“
v Celovcu.

Leto VIII.

V Celovcu 10. decembra 1889.

Štev. 23.

Šolski razgovor v deželnem zboru.

I.

Ravno v šolskih rečeh smo koroški Slovenci najbolj stiskani, zato pa zavedni Slovenci najbolj na šole obračajo svoje oči, kdaj se bo tukaj obrnilo kaj na bolje. Mislimo tedaj, da bomo ustregli našim bralcem, ako jim poročamo, kako se je letos v deželnem zboru koroškem potegnili za slovensko šolo naš poslanec č. g. Gregor Einspieler, in kako so mu odgovarjali nasprotniki.

Najprej je poročal o tem grof Goëš in hvalil koroško šolstvo, kolikor je v zadnjih letih napredovalo. Potem pa se je obrnil zoper slovenske poslance v državnem zboru, ki so z živimi in resničnimi besedami popisali krivice, ki jih moramo trpeti koroški Slovenci zastran šol. Rekel je, da slovenski poslanci niso polne resnice govorili, in se pri tem sklical na tiste nemškutarske izjave, ki so jih naši nasprotniki nabirali po celi deželi.

Potem je govoril poslanec Ghon. Njega posebno to peče, da je slovenski poslanec Klun v državnem zboru z uradnimi pismi dokazal krivično postopanje deželnega šolskega sveta. On izreče nad tem svojo nevoljo in svoj „gnjus“, ter imenuje to „zlorabo uradnih pisem“. Kako mu je na to odgovoril naš poslanec Einspieler, bomo koj slišali. Mi le to pristavimo: Ako g. Klun ne bi bil imel takih dokazov, bili bi naši liberalci iz enega grla vpili: „vse nič ni res!“ Ker jim je pa take dokaze prinesel, katerih utajiti ne morejo, pa pravijo: „to je zloraba uradnih pisem!“ Kako bi se jim zamoglo prav storiti? Molčati in krivico trpeti!

Za Ghonom je govoril slovenski poslanec Einspieler.

Govor poslanca Einspielerja.

(Po stenografičnem zapisniku.)

„Iz besed gospoda poročevalca (Goësa) razvidimo, da se je Koroško šolstvo v zadnjih 20 letih močno povzdignilo, da se je posebno pomnožilo število šol in učencev, da so pa narastli tudi šolski stroški. Iz števila šol, iz visokosti šolskih doklad ter iz števila učencev pa se še ne more spoznati, ali je nova šola res tako dobra. Vsaj za slovenske kraje to ne velja.

Že lani sem čisto mirno in nepristransko razložil, da sedanje šole posebno v slovenskih krajih niso urejene po postavah in po željah slovenskega ljudstva. Pregovor pravi, „da dobra beseda dobro

mesto najde“; zato sem tudi upal, da bojo mero-dajni gospodje, ki imajo v šolskih rečeh odločevati, moje besede brez jeze in strankarstva preudarjali. Pa ni bilo tako. Na moje besede vzdignil se je cel vihar. Odgovorilo se mi je s tem, da je neki gospod tukaj v deželnem zboru krivično sumničil več katehetov in jim očital, da so zanemarjali svojo dolžnost. Na ta napad so obdolženi v svojem času odgovorili in rekli, da je bilo tisto sumničenje zavito in lažljivo. Še danes se mora reči, da je bilo tisto očitavanje neresnično, kajti do zdaj ni bilo še niti dokazano, niti preklicano. Pričakovati je bilo, da bojo šolske oblasti, ko sem jim lani stvarno opisal šolske razmere naše, mirno preudarjale, kako bi se dalo ustreči slovenskim željam in obstoječim postavam. Vendar smo danes tam, kjer smo bili lani. V šolah se še zmirom ponemčuje, kakor prej. Prošnje slovenskih prebivalcev za slovenski pouk v šolah se ne uslišijo. Če se razpisujejo učiteljske službe v slovenskih krajih, se le redko pristavi, da mora prosilec tudi slovensko znati. Ljudstvo se še zmirom očitno priganja in nagovarja, naj bi se izreklo za nemške šole. Nedavno smo v uradnem listu brali, da se je tudi krajni šolski svet v Globasnici v pismu na c. k. deželni šolski svet izrekel za sedanjo šolsko uredbo. Čudno je, da se take izjave v uradnih listih tako natančno ponatiskujejo, nasprotne (slovenske) izjave pa se prezirajo. Ravno v Globasnici, kjer se je krajni šolski svet izrekel za nemško šolo, ravno tam je občinski odbor nekaj dni po-zneje sklenil, odposlati prošnjo za slovensko šolo. Iz tega vidimo, da krajni šolski svetovalci niso govorili ljudstvu iz srca, ko so prosili za nemški pouk. Saj dobro vemo, kje in kako se je naredila tista izjava krajnega šolskega sveta. Če je pa že visoki c. k. deželni šolski svet za dobro spoznal, javnosti izročiti tisto izjavo krajnega šolskega sveta in jo ponatisniti v „Celovčanki“, potem res ne vemo, zakaj ni ponatisnil še druge izjave, nam-reč prošnjo občinskega odbora. Iz tega se jasno vidi, kako je c. k. šolskim oblastnijam le nemščina pri srcu, in da one same na to delajo, naj bi le nemške šole prišle v sloves in se ljudem prikupile. (Smeh.)

Gosp. poslanec Ghon je v državnem zboru govoril o koroških šolskih razmerah in rekel, da se na nemško-slovenskih šolah z nemškim poukom začne še le s tretjim šolskim letom. Temu moram ugovarjati. Če pogledamo bukve v teh šolah, najdemo v Prešernovem berilu le nekaj slovenskih vrstic in zadej le dvanajst odstavkov za slovensko branje. Če je tedaj res, da se z nemškim poukom

še le v tretjem letu začne, potem mi je težko verjeti, da bi to edino berilo zadostovalo za slovenski pouk, in misliti moram, da se slovenščina tudi v prvih dveh letih le prav slabo uči.

V časnikih sem sicer bral, da je šolskemu nadzorniku Prešernu naročeno, spisati novo berilo v koroško-slovenskem narečju. Ne vem, koliko je na tem resnice; če je pa res, moram odkrito reči, da bi se to reklo, lahkomišljeno igrati si z enim celim rodom. (Oho!) Ravno tako bi se lahko za nemške otroke spisale knjige v belanskem, glinskem ali motniškem narečju. (Poslanec dr. Abuja: „Saj tisto nič ni res!“)

Šolska uredba v slovenskem delu dežele je nepedagogična (nepripravna); kajti izgoja (izreja) je mogoča le v maternem jeziku. Ta uredba je pa tudi nepostavna, ker nasprotuje členu 19. državnih osnovnih postav in § 6. šolske postave. Njega svetlost sam minister za pouk je v državnem zboru priznal, da mora v ljudski šoli biti materni jezik tudi poučni jezik. V seji dne 1. maja 1888 je namreč rekel: „Jaz sem načelno za to, ne da bi se starišem kratile njih pravice, da naj bo učni jezik materna beseda. In očitno rečem, kolikor to spada v moj delokrog, skrbim in bom skrbel, če pridejo pritožbe do mene, da se postava spolnuje v tem smislu.“ Šolske razmere med koroškimi Slovenci so pa tudi krivica zoper ves slovenski narod. Slovenci morajo ravno tako za šole plačevati, kakor Nemci, zato imajo pravico, da se izučujejo in izreajo v materni besedi. Nedavno je prišla pritožba zoper kateheta na Dholici: nek nemški oče se je pritožil, da katehet njegovega sina v slovenskem jeziku uči krščanski nauk, namesto po nemško. Zato je hotel oče otroka čisto odtegniti verskemu pouku. Res ni prav, da bi se nemški otroci v slovenskih šolah zanemarjali — ako se to sploh kje godi? — pa ravno tisto pravico imajo tudi slovenski otroci. Tukaj se je pri oblastnijah iskala pomoč, ker se je en sam nemški otrok bojda poučeval po slovensko, Slovenci pa ne bi imeli pravice pritožiti se, če se ne eden, ampak sto in tisoč njihovih otrok poučuje v tujem jeziku?! (Klici: „Ali je nemščina tuja?“)

Ugovarja se, da imajo stariši pravico, določevati učni jezik, toda postava jim v tem ne daje odločilne pravice. Če stariši v svojih željah prekoračijo postave, ne more in ne sme jih šolska oblast ubogati, sicer dela sama nepostavno.

Tudi ugovarjajo, da občine same želijo nemški pouk. Če so pa v tem oziru le občine same mero-dajne, potem Slovenci v mnogih občinah ne bojo prišli do slovenskih šol. (Smeh. — Klici: „Kdo pa se naj vpraša?“) To se lahko vidi pri Podklosterski občini. Ta ima tri šole: Podkloster, Št. Lenart in Vrata. Stariši v Št. Lenartu so že večkrat prosili za slovenski pouk za svojo šolo. Njim se ni ustreglo, ker občina Podkloster tega noče. Pri sedanjih razmerah pa slovenski Št. Lenartčani nič ne opravijo pri občinskih volitvah zoper nemškutarsko večino Podklostrom, in tako tudi slovenske šole ne morejo dobiti. Če imajo res stariši, ki šolo uzdržujejo, pravico določevati učni jezik, zakaj te pravice ne bi imeli tudi prebivalci v Št. Lenartu?

Ako se proti Slovencem tako postopa, potem smemo reči, da šolske oblasti ne spolnujejo svoje dolžnosti, in v pogledu na to bi človek skoraj verjel,

da koroški Slovenci res nemajo pravice do obstanka. (Živo ugovarjanje.) To je bojda rekel g. deželni šolski nadzornik; in čeravno to taji, imamo vendar priče, ki so pripravljene na to priseči.

Koroškim prebivalcem se je zavolj zadnje povodnji dalo 50.000 gld. podpore iz državne blagajnice. Še veči pa ko materijalna, je duševna revščina koroških Slovencev (smeh), katerim se odrekajo učni pripomočki v njih maternem jeziku. (Zopet smeh.) Ja, tako je.

Pri vsaki priložnosti se poudarja, da je treba na Koroškem deželni mir ohraniti. Vprašal bi pa gospode, ali se mar pospešuje mir z zatiranjem? Pritisku sledi protipritisk, ki se včasih kaže na neljub način. Iz zatiranja se naredijo razmere, ki nikakor niso miru podobne. Pri tem pritisku na koroške Slovence se ni čuditi, da se oni obračajo za pomoč k svojim slovenskim sosedom in da se z njihovim posredovanjem pritožujejo tam, kjer je kaka pomoč pričakovati. (Ugovor.)

Gosp. poslanec Ghon je rekel, da so slovenski poslanci v državnem zboru obrekovali in resnico zavijali. Poslanci gg. Klun, dr. Ferjančič, dr. Gregorec so svoje trditve v državnem zboru dokazali. Saj je ravno g. poslanec Ghon še danes tukaj pravil, da je g. poslanec Klun celo vrsto uradnih odlokov c. k. deželnega šolskega sveta in knezoškofijske uradnije Celovške naštel s številkami in dnevi, da bi dokazal svoje trditve. Iz tega pa g. poslanec Ghon ne sklepa, da so bile pritožbe slovenskih poslancev opravičene, ampak dolži jih, da zlorablajo uradna pisma. (Klici: „Tako je!“) Če se pa slovenskim državnim poslancem to očita, potem smem jaz še z večjo pravico reči: „Ex ore tuo te judico.“ („Tvoje besede tebe obsodijo.“) Lani so prišle namreč v deželnem zboru javno take stvari v razgovor, ki so se prej tajno razpravljale v sejah deželnega šolskega sveta.

Če je pa poslanec Klun naštel uradna pisma in z njimi dokazal svoje trditve, to ni nobena zloraba uradnih pisem, kajti tisti odloki so prišli katehetom v roke, in tisti niso nikakor zavezani, takim pismom obvarovati uradno tajnost.

Že prej sem rekel, da iz pritiska pride protipritisk. Na Koroškem se pa ne dá tajiti, da pride močen pritisk od zgoraj. (Smeh.) Kažem samo na to, kako se je lani postopalo proti takim, ki so se poganjali za slovensko šolo ali za koristi slovenskega ljudstva. Nekega učitelja, ki je bil samo na sumu, da je pri podružnici sv. Cirila in Metoda, so prestavili iz slovenskega v nemški kraj. Nekega župnika v Zilski dolini, ki je ljudem oči odprl zastran nemškega šulferajna in se odločno ustavil rovanju nemških učiteljev v svoji fari, hotela je visoka vlada odstraniti. Poznam tudi duhovnika, kateremu je hotela vlada dohodke prikrajšati, ker je naroden in se poteguje za koristi slovenskega naroda, odtegnivši mu doklado, do katere ima postavno pravico. K sreči imamo še višjo oblast, namreč c. k. državno sodnijo, pri kateri je dotični duhovnik svojo pravico našel.

V pogledu na žalostno stanje koroških Slovencev sem za potrebno spoznal, letos ponoviti, kar sem že lani povedal o naših šolskih razmerah; in še pristavim, da bomo tirjatve koroških Slovencev tako dolgo ponavljali, dokler jih ne dosežemo. Ker pa sedanje šolske uredbe ne ugajajo

slovenskemu ljudstvu in obstoječim postavam, zato midva poslanca Velikovškega okraja ne moreva glasovati za šolski proračun.“

Kaj nam poročajo prijatelji naši?

Iz Celovca. (Gozdna postava v dežel-nem zboru.) Ko je leta 1882. huda povodenj obiskala Koroško deželo, vpili so vsi: „To pride vse od tod, da se lesovi preveč sekajo, zato dere voda brez opovire v dolino.“ Na to pa niso mislili, da je imela dežela največ povodenj leta 1823., ko je bilo še malo gozdov posekanih. Sploh še ni dokazano, da bi bile povodnji le posledice izsekovanja gozdov. Vendar je takrat po letu 1885. vse tiščalo na to, da se morajo gozdi braniti. Tako se je izdala gozdna postava in sklenila dné 1. marca 1885. Ta ostra postava, še bolj pa nje še ojstrejše izvrševalne določbe in prevelika vnema gozdarjev postala je prava šiba in nadloga za koroške kmete, ki imajo kaj lesa ali „gore“, kakor v nekterih krajih pravijo. Večina lesa se je proglasila za brambeni les ali „schutzwald“, kterega gospodar ne sme „na golo“ (kahlhie) posekati brez dovoljenja politične oblasti. Za tako dovoljenje pa je treba prej drage komisije. Neki posestnik je plačal za tako komisijo 400 gld! Iz tega je jasno, da mali posestniki sploh ne smejo več „na golo“ sekati, ker komisije ne morejo plačati. Če pa že kmet dovoljenje za sekanje dobi, so velike sitnosti, kako les iz gozda spraviti, ker za to so ostre in zelo težavne določbe. Zgoditi se mora o določenem času, v kraju, kterega gozdar določi, in za poškodovanje malih dreves sta odgovorna kmet in kupec. Tako zgubi les svojo ceno, ker kupec te odškodnine že uračuni. Po gozdih koze pasti, je ostro prepovedano; začasno so prepovedane tudi ovce. V mladih gozdih pa je sploh vsaka paša prepovedana. Hribovski kmetje, ki živijo večidel od živinoreje, so tedaj v veliki stiski, kajti postava jim jemlje takorekoč njih vsakdanji kruh! Prepovedano je, smolo brati po smrekah. Prepovedano, ali zelo omejeno je tudi sekanje vej za steljo („hoje“). Še vreso, černičevje in druge pritlične rastline po gozdih za steljo trgati, je prepovedano. Posekani gozdi se morajo na novo nasaditi. Ako se gozdarju zdi, da v gozdu ni kaj v redu po postavi, zatoži kmeta, potem pride komisija, in kmet jo mora plačati. Gozdarji so včasih neskušeni in dajejo ukaze, ki so bolj škodljivi, ko koristni. To so tedaj dovolj ostre in trde določbe gozdne postave, ki niso nikakor utemeljene v resnični potrebi. Nekdaj ni bilo gozdarjev in gozdnih postav, in vendar so bili velikanski gozdi; ni jih bilo umetno nasajati, zrastle so sami od sebe. Zdaj imamo pa tako ostre določbe, da kmet skoraj ni več gospodar svojega lastnega lesa, in da ga tisti pri drugem gospodarstvu le ovira! Prav je tedaj storil poslanec Hock, da je to zadevo spravil v deželni zbor in naštel vse neprilichnosti, ki jih morajo kmetje trpeti. Opomnil je vlado na obljubo, da hoče ona postavo „milo“ (schonend) izvrševati, pa je dala potem tako ostre določbe za izvršitev postave. Neki kmet, od gozdarja zatožen, je moral za komisijo 92 gld. plačati, čeravno se je izkazalo, da je bil nekriv. Rekel je tudi, da se v državnih gozdih ne postopa tako strogo, ko v privatnih. Postava veli, da se morajo hudo-

urniki čistiti; občinam se je to zaukazalo, iztrebile so se skale in stari hlodi v strugo zaraščeni; nasledek je pa bil, da je voda — še veliko huje divjala, ker je bila zdaj struga razorana in preslaba. Tako je postava in nje težavna izvršitev le v škodo delala! Ker kmetje ne smejo „na golo“ sekati, zato sekajo zdaj na „plenter“ (tu pa tam kako drevo). Pa to je še slabejše; kajti na golem zraste spet nov, povsodi enako močen gozd; v „plentru“ pa se les ne zaraste več lepo, ker večja drevesa ovirajo in zamorijo mlajša. Nekteri se bojijo, da bo lesa zmanjkalo, če se bo zmirom sekalo. Pa tako so govorili že v 16. stoletju, in se še danes ni uresničilo. Govornik se je sklical tudi na rajnega dr. Burgerja, ki je rekel, da gozdarjev ni treba, ker les sam zraste. Tisti je tudi rekel, da kmetu njiva več nese, ko les, in da je nespametno in krivično, kmetom prepovedati, iz gozdov delati njive. Tem besedam se je pridružil tudi naš slovenski poslanec č. g. Gregor Einspieler in rekel: „Pritožbam gosp. poslanca Hocka o trdih določbah gozdne postave bi lahko tudi jaz marsikaj dostavil. Posebno se take pritožbe pogosto čujejo iz Velikovškega glavarstva. Zlasti iz Črne se mi poroča, da imajo tam ljudje toliko sitnostij z gozdarji, da jim skoraj ni več za prestajati. Tam živijo kmetje večidel le od živine, pa ravno zavolj te jih zadevajo take in tako pogoste kazni, da bojo mnogi posestniki prisiljeni, svoja posestva prodati, ker pri sedanjih razmerah in teh ostrih določbah ne morejo več živine rediti in na pašo jemati. Zato pozdravljam z veseljem predlog gosp. poslanca Hocka in se mu pridružim. Tistim možem pa, ki se bojo o tej reči posvetovali, živo priporočam, naj ne pustijo iz očíj Velikovškega okraja, posebno pa naj se ozirajo na Črnsko občino.“ Kakor znano, je Hock nasvetoval, naj deželni odbor to stvar premisli in prihodnje leto naj stavi svoje predloge o tej zadevi. To je bilo potrjeno. Morda smemo vendar upati nekterih olajšav.

Iz Št. Jakoba v Rožu. (Naša vojska za slovensko šolo.) Pred petimi meseci je odpisala naša občina prošnjo na deželni šolski svet, naj bi se na naši šoli upeljal slovenski učni jezik, nemščina pa naj se uči od četrtega šolskega leta naprej. Mislili smo, da bo prošnja že kmalu rešena, zato smo se začudili, ko smo naenkrat dobili povabilo, naj se zberemo v šoli. Po ukazu okrajnega šolskega sveta v Beljaku je moral naš krajni šolski svet v treh dneh sklicati vse stariše ali jerobe šolo obiskajočih otrok za 20. dan novembra v šolsko hišo, da bi se g. okrajni glavar prepričal, ali želijo ljudje res tako šolo, za kakoršno prosi občinski odbor. Pristavljeno je pa še bilo, da kdor bi ne prišel, je toliko, kakor da je s sedanjem šolo zadovoljen. Oboje se nam je čudno zdelo. Kajti ni še dolgo, kar smo v časnih brali, da je državno sodišče na Dunaju odbilo prošnjo starišev v Št. Lenartu, ki so prosili za slovensko šolo, češ, da prošnja posamičnih starišev nič ne velja, ampak le to velja, če bi krajni šolski svet kaj takega sklenil. Pri nas sta pa občinski odbor in krajni šolski svet za slovensko šolo; toda pri nas pa menda spet ta dva nič ne veljata, ampak velja več to, kar bi sta-

riši rekli! Kako se to ujema? Ali veljajo za Št. Lenart druge postave, kakor za Št. Jakob? Drugič pa nam ni šlo v glavo, zakaj da bi taki stariši, ki ne pridejo k zborovanju, s tem že izrekli, da so s sedanjimi šolami zadovoljni. Kaj bi bilo potem, če bi bili stariši bolni in bi ne mogli od doma; ali bi bil to že dokaz, da so s šolo zadovoljni? Prišli smo tedaj v šolo. Že pred določeno uro je prišel tudi g. okrajni glavar Praxmarer, z njim pa tudi g. okrajni šolski nadzornik Bizjak iz Celovca in g. Zimek, ud okrajnega šolskega sveta Beljaškega. Gosp. okrajni glavar je po nemško na blizo tako-le govoril: „Sklicali smo vas, da od vas samih vzemo, kaj mislite zastran šole, ali ste tudi vi takih mislij, kakor vaš občinski odbor? Najprej moram omeniti, da ne morem trpeti nobenega razgovora ali ugovora, ker za to ni časa; hočem se le o vaši lastni volji prepričati. Vsako besedovanje si toraj naprej prepovem. Tukajšni občinski odbor se je že v več prošnjah obrnil do deželnega šolskega sveta, da naj nemščino iz šole odpravi in upelje edino le slovenski učni jezik. Pa deželni šolski svet, prepričan kako vam je drugi deželni jezik potreben, ni mogel ozira jemati na te prošnje. Zavolj tega prepričanja in iz same dobrohotnosti do vas je deželni šolski svet povsodi, kjer Slovenci živijo, šole tako uravnal, da se vaši otroci najpoprej v maternem jeziku poučevati začno, zraven pa se jim tudi že pové, kako se rečem, s katerimi v dotiko pridejo, po nemško reče. Tako uravnane so šole po vsem slovenskem Koroškem, in ker ljudje spoznajo, da jim je drugi deželni jezik živo potreben, so zadovoljni in po vsej deželi pripoznajo dobri namen deželnega šolskega sveta. Blagohotni namen je, vašim otrokom pomagati, da v življenju lažje shajajo, ker brez nemščine skor biti ne morejo. Vam jemati materni jezik, ni naš namen. Nisem prišel, vas prepričati o potrebi in koristi nemškega jezika, pa jaz imam priložnost, z ljudmi mnogokrat občevati, pa nobeden še ni rekel, da nemški jezik v šoli ni koristen. Vsi mi potrjujejo in prosijo, naj se otroci v šoli nemško poučujejo. Kje drugje je boljša priložnost, da se naši otroci naučijo nemškega jezika, kakor v šoli? saj je znano, da se človek v mladosti lažje česa nauči, ko v starosti. Vaša občina pa pošilja prošnje, naj se nemščina iz šole čisto odpravi, in naj se upelje edino le slovenski jezik.“ (Kakor smo zgoraj povedali, je občina prosila, naj se nemščina uči od 4. leta naprej. Op. dopisnika.) Pri teh besedah se oglasi eden iz občinskih svetovalcev in zahteva, naj se prebere v Celovec odposlana prošnja. Pa okrajni glavar ga zavrne z besedami: „Gospod Janežič, kar ste odposlali, dobro veste, toraj prošnje ni treba brati!“ in ponovil je prej rečene besede. Potem nadaljuje: „Kakor sem že rekel, se na te prošnje ni moglo ozira jemati iz prej naštetih vzrokov. Na prošnjo lanskega leta pa je deželni šolski svet, z ozirom na to, ker je tukajšno prebivalstvo slovensko, dovolil, da se sme v Št. Jakobski šoli na slovenščino več ozirati, da pa šola bistveno ostane pri prejšnji uredbi. Pa tudi s tem vaš odbor ni bil zadovoljen, ampak je z najnovejšo ulogo prosil, naj se prva štiri (menda bo le „tri“ — opomba ured.) leta vaši otroci edino

le slovensko poučujejo, in še le od 4. leta naprej naj bo nemščina neobvezni predmet. Ali veste, kaj se to pravi? To se pravi, da le tisti otroci, katerih stariši to želijo, se bojo nemškega učili, pa še le od 4. leta naprej in le nekaj ur na teden. V začetku šolskega leta imajo tedaj stariši šolskemu voditelju povedati, ali hočejo, da se otrok v nemščini poučuje ali ne; ker sicer se v nemščini ne bojo nič poučevali. Zoper tak pouk pa je mnogo pomislekov. Čas je prepričan, nekaj ur ne zadostuje, da bi se otroci nemščine naučili. K temu pa še pride, da vi hočete, naj se vaši otroci po letu šole oprostijo. Zdaj pa sami premislite, koliko časa bo za nemščino še ostalo? Premislite dobro, prej ko bote glasovali, in pomislite, da se gre za blagor vaših otrok. Tudi vaši občinski odborniki niso vsi enih mislij, kar mi pričajo glasovi, s katerimi je bil predlog sprejet. (11 proti 3.) Da bi se vaši otroci bolj nemščine naučili, dajete jih v Celovec in Beljak. Koliko pa je tako srečnih starišev, da bi to storiti zamogli? Malo je tako premožnih. To more vaš župan in znabiti še dva ali trije drugi storiti, večina pa tega ne more.“ Blizo tako je okrajni glavar govoril menda tri četrt ure, kakor smo videli, ves čas proti slovenski šoli. Za slovensko šolo se pa ni smelo govoriti, kakor smo že povedali. Po končanem govoru je vprašal okrajni glavar, ali so ga vsi razumeli. Nekatere ženske rečejo, da ne. Na to je učitelj vse na slovensko pretolmačil. Zdaj se oglasi za besedo šolskega načelnika namestnik č. g. farni administrator Aplen in pa občinski svetovalec Jože Janežič. Pa vsaka beseda se jima zabrani, kar je vzbudilo pri ljudeh veliko nevoljo, tako da so se k miru opominjati morali. Zdaj se je začelo glasovanje. Da bi kdo glasoval po naročilu v imenu družega, ni veljalo. Za slovensko šolo je bilo 135 glasov, proti pa 19. Med temi 19 sta 2 rojena Nemca, nadučitelj, 3 kmeti, 6 bajtarjev in 7 gostačev. K zborovanju jih ni prišlo 44, in ti so se prišteli k nasprotnikom slovenske šole, tako da so teh naštetih 63. Ta dan 20. november nam bo ostal v spominu! Čudno je res, da je pri takem pritisku vendar velika večina trdna ostala! Trije so pred glasovanjem odšli: eden iz nevolje, ker se ni smelo govoriti; neka ženska pa zavolj bolehnosti; vendar sta se oba prištela nasprotnikom slovenske šole! Da govor g. okrajnega glavarja osvetlimo, omenimo le, da v šoli ni druge slovenske učne knjige, ko nemško-slovenski abecednik. Iz tega lahko vsak spozna, koliko je resnice na besedah okrajnega glavarja, „da se otroci iz začetka poučujejo v maternem jeziku“. Št. Jakobčani so se lepo in možko obnašali. Dobro pa si bomo zapomnili dva moža: enega iz Reke, ki nas je „neumneže“ imenoval; in družega iz Laz, ki je okoli hodil in ljudi nagovarjal, naj ne hodijo na glasovanje.

Iz Globasnice. (Mi obračamo, učitelj pa obrne!) Naš krajni šolski svet je 4. avgusta t. l. nevedé sklenil, da naj Globaška šola ostane nemška in da je s sedanjimi šolskimi uredbami zadovoljen. Vsi smo se zavzeli, ko smo to v časnikih brali, posebno občinski odborniki. Šolske svetovalce je premotil učitelj Cenkl. Ko smo jih izpraševali, ni nobeden vedel, za kaj se je

pri tisti seji šlo in kaj so podpisali. Možje so mislili stvar popraviti in tirjajo novo sejo, da se pridružijo sklepu naše občine od 1. septembra za slovensko šolo. Res se skliče seja šolskega sveta za 17. dan novembra. Pa kaj se zgodi?! Učitelj Cenkl, ki ima pri nas mogočno besedo, začne razsajati, nad svetovalci upiti in jih strašiti, češ, ako sklenejo prositi za slovensko šolo, imeli bojo veliko stroškov, komisijonov, starši bojo morali sami skrbeti za slovenske bukve, učitelj ne bo nobenega otroka več šole oprostil in stariše bo kaznoval, kjer bo le mogel. Svetovalci, ki so prej našemu županu možko besedo dali, da bojo trdni ostali, dali so se spet učitelju Cenklju oplasiti, ustrašili so se njegovih groženj in potrdili so svoj prvi sklep! Mi kmetje obžalujemo, da imamo pri nas tega učitelja za občinskega tajnika, ki pleše, kakor v Celovcu godejo. Obžalujemo pa tudi, da g. župnik Eichholzer niso bili pri oni seji, ker se je učitelj na to izgovarjal, da se možje ne smejo podpisati za slovensko šolo zoper voljo g. župnika (za nemško šolo so se pa brez skrbi smeli!! Opaz. ured.) in ker smo tudi za trdno prepričani, da bi se bili potegnili za našo pravično stvar; saj so to že pri volitvah vsakokrat dokazali. Kakor slišimo, bila je seja tudi na tako uro nastavljena, ko so bili gosp. župnik zadržani, se je udeležiti.

Dostavek uredništva. Ne volite vendar takih plašljivcev za šolske svetovalce, da jih zamore edini učitelj v kozji rog ugnati! Pa tudi to je nespametno, da Slovenci tako pogosto izberejo učitelje za občinske tajnike. Ali še niste spoznali, da so učitelji v strahu Celovških gospodov, da morajo po njih piščalki plesati?! Učitelji (koroški), kakoršne razmere so zdaj, ne bojo nikdar prijazni slovenskim pravicam. Sicer pa: ne bojte se Cenklja, on vas ne bo požrl; ampak trdno stojte za slovenske pravice! Sicer pa upamo, da bojo slovenski poslanci kaj spregovorili o grožnjah, katerih se je Cenkl posluževati predrznil!

Iz Štebna pod Juno. (Kako naj otroci pozdravljajo?) Blizo Globasnice sreča nekaj duhovnikov iz šole gredoče otroke, kateri pa duhovnikov niso spodobno ali pa celo nič pozdravili. Duhovniki otrokom povejo, naj pozdravljajo popotnike z besedami: „hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Učitelj, to videti, jame drugi dan otroke izpraševati, kaj so jim duhovniki povedali. Ko otroci povejo, da so jih učili „hvaljen bodi Jezus Kristus!“ se učitelj na glas nasmeji in z njim cela šola. Na konec reče otrokom, naj pozdravljajo, kakor hočejo. Lepa je ta! In taki učitelji naj bojo vzgojitelji naše mladine? To je pohujšanje mladine, in to pohujšanje se bode v poznejšem času nad stariši maščevalo, ako kaj takega pripuščajo in tako ravnanje mirno gledajo.

Iz St. Petra pri Velikvcu. (Ustanovimo slovensko posojilnico!) Letos smo imeli tako borno letino, da bo marsikteri kmet vigradi v denarnih stiskah. Srečni so v krajih, kjer imajo že posojilnice, da jim ne bo treba hoditi od Poncija do Pilata za denarjem! Pri nas pa tega ni, in tako se je bati, da se bojo spet nekteri zadolžili pri nemških hranilnicah, in tako postanejo zmirom bolj odvisni od nemške gospode. V našem kraju bolj potrebna posojilnica. Čuje se, da jo hočejo narediti nemškutarji in liberalci v Grebinju. Žalostno, da se od slovenske stranke nobeden ne gane! Vsa Velikovška okolica bo za Slovence zgubljena, ako ne ustanovimo nekaj narodnih društev. Kajti tudi podružnice sv. Cirila in Metoda nemamo

nobene. Pri nas je dosti kmetov, ki bi radi pristopili k obema društvoma, pa vodnikov nemamo!

Izpod Pece. (Vera je za vse dobra.) Zmirom hujše pritiskajo sovražniki slovenstva na nas; prej ko prej bi nas radi iztrebili in vzeli našo deželo za Nemce v posest, da bi bil tako dozidan most do jadranskega morja, po katerem se Prusakom sline cedijo. Naše otroke tlačijo v nemške šole, ker si mislijo: „mladi se bojo nemško naučili, stari bojo pa pomrli, tako bo slovenščine kmalu konec!“ Po vrhu so naredili še nemški šulferajn, kateri lovi slovenske otroke, da bi jih v svojih šolah do dobrega ponemčil. Kljub vsemu temu pa še sami sebi ne zaupajo prav, zato so si v Gradu izmislili novo društvo „Südmark“, katero je že od c. k. vlade potrjeno in katero bo od zadolženih slovenskih kmetov grunte kupovalo ter jih prepuščalo nemškim hlapcem. Tako hočejo sčasoma našo zemljo pokupiti, nas pa po svetu pognati, da se za Nemce prostor naredi! To niso več šale, slovenski kmeti, zdaj vam gre do živega! Če se bo tak Nemec med vas vsedel, hotel bo vse komandirati; zavolj njegovih otrok se bo tirjalo, da mora biti šola nemška; pri volitvah bodo ti naseljenci Nemci hoteli biti župani ali vsaj odborniki. Tako ne bo več miru v soseski! Tisti gorjanci, ki ste dobili v zadnjem času grofe za soseso, že veste, kako prijetno je, pripraviti se z gozdarji. Podobne križe bote imeli potem tudi s temi nemškimi naseljenci! Primite se toraj vkup, stojte vsi za enega in eden za vse, in ne pustite tujca v sosesko! Kje pa je pomoč? Pomoč je v veri! V teh hudih časih moramo Slovenci čisto pozabiti na lahko in veselo življenje! Vsak naj bo priden in varčen, izogibaj se vsake potrate. Tako se ne bote zadolžili in ne bo vam treba posestva prodajati! Vera vas tudi uči ljubezni do bližnjega. Če tedaj vidite, da je sosed v zadregi, pomagajte mu, da mu ne bo vse prodano! Bolj ko prej, je zdaj potrebno, da snujete posojilnice, kjer jih še ni. En sam večasih ne more pomagati; posojilnica bo pa vsakemu poštenjaku pomagala. Če bi pa kdo iz drugih ozirov hotel svojo posest prodati, naj jo proda domačinu, in vsa soseska naj bo na straži, da posestvo ne pride v nemške roke! Tako delajte: voljno nosite svoj križ, rajši si kaj pritrčajte pri ustih, kakor bi dolgove delali; živite v krščanski ljubezni med seboj in drug drugega podpirajte; delajte in molite, in — v Boga zaupajte, potem vam sovražnik ne more nič škodovati. Vera je za vse dobra!

Izpod Pece pri Črni. (Slabi časi. — Divji zakoni.) „Slabi časi, denarja ni!“ tako se toži povsod. Kmeta stiskajo veliki davki, na prodaj pa nema nič, razun kakega živinčeta, kajti poljski pridelki se pri nas lahko doma použijejo. Delavci so pa dragi, hlapca je težko dobiti. Mlajši in močnejši silijo k rudarjem ali drvarjem, kjer imajo več zaslužka in bolj svobodno življenje. Na starost pa vendar spet h kmetu prilezejo, naj bi jih on redil. Rokodelci so tudi dragi in zato mogočni; čeravno živijo od nas Slovencev in katoličanov, vendar jim je zoperna vsaka slovenska in katoliška stvar. Ni čuda, da sovražijo potem tudi našo podružnico sv. Cirila in Metoda. Mnogo jih je, ki jim ni za Boga, ne za cerkev, ne za Božjo službo. Tako se nevera širi tudi med prostim ljudstvom

in z njo nemškutarija. Žalosten sad liberalizma, ki preti ugonobiti naš nekdanj pošten in verni slovenski narod, ako se mu ne zoperstavimo z vso sveto gorečnostjo! — Druga prikazen tega liberalizma na kmetih je veliko število divjih zakonov. Kako pohujšanje za celo sosesko dajejo ti divji zakoni, in kako žalostna je izreja takih otrok iz teh zakonov, to si vsak lahko misli. Ob enem raste število nemaničev, ki so dostikrat težka butara za občine in tako pomagajo h gospodarskemu propadu. Zato pa pravijo stari kmetje, da je bolje sedem volkov v soseski, kakor en sam divji zakon. Dobro bi bilo, ko bi se temu ustavil občinski odbor, kakor se je zgodilo v nekterih drugih občinah, kjer so na vsacega gospodarja naložili 10 gld. kazni, ako je divji zakon pod streho vzel. Tako ti ljudje kmalu niso dobili stanovanja in so morali narazen iti, ali pa se preseliti v drugo občino. Upamo, da bodo tudi gosp. župnik na noge stopili zoper divje zakone.

Iz Podjunske doline. (Potreba gospodarsko-političnega društva.) Naše slovensko ljudstvo na Koroškem je potrebno, pa tudi željno pouka, tako v političnih in šolskih, kakor v gospodarskih vprašanjih. Ta pouk se pa najbolje vrši po javnih zborih in shodih, kakor jih napravljajo „bauernbund“. Res, da imamo dobro uredovani „Mir“, ki ljudstvu oči odpira. Vendar pa tudi „Mira“ ne berejo vsi, ampak le nekteri, v mnogih vaséh pa še nobeden! Razun tega pa je pomisliti, da živa beseda vse bolj k srcu reže, nego mrtva črka. Naše Ciril-Methodove podružnice sicer napravljajo javne zборе, pa na teh se sme govoriti le o šolskih rečeh, sicer bi svoj delokrog prekoračile. Kmeta pa v sedanjih slabih časih posebno mikajo gospodarska vprašanja. Potreba je res nujna, razgovarjati se o tem, kaj storiti, da kmečki stan, prvi steber slovenskega naroda, čisto ne propade. Pa ne samo razgovarjati se, ampak treba je tudi kaj storiti. Zato je treba gospodarskega društva. Ker je pa gospodarsko vprašanje zvezano s splošno politiko, notranjo in zunanjo, zato mora biti društvo tudi politično. Ako imamo pa politično-gospodarsko društvo, osnovano tako, da sme imeti podružnice po deželi in napravljati zборе, potem imamo priložnost in pravico, na teh zborih pogovarjati se o vseh rečeh, ki nas zadevajo. To bo naša politična šola in podlaga politične omike, na katero bomo zidali svojo prihodnjost. Pogled na naše narodne razmere je dosti žalosten: v mnogih, trdo slovenskih občinah vladajo še nemški liberalci. Kjer je pa župan naš, skazi mu vse tajnik-učitelj! V narodnih občinah se sklepajo prošnje za nemško šolo! Naši ljudje so zbegani in si ne znajo pomagati. Vsemu je to krivo, da nismo urejeni, da vlada neka anarhija, da vsaki kraj dela ali ne dela ali proti-dela po svoje! Politično društvo mora vse to bolje urediti. Osrednji odbor v Celovcu mora celo deželo pred očmi imeti in pomagati tam, kjer je najbolj potreba. Tako politično-gospodarsko društvo ustanoviti, bodi zdaj koroškimi rodoljubom prva in najimenitnejša skrb. Montanus.

Iz Črne. (Osnujmo si posojilnico!) Brali smo v „Miru“ o drugih krajih, da so si slovenski kmetje ustanovili tu pa tam svojo posojilnico in si z njo pomagali. Tudi iz Šmihela pri Pliberci čujemo, da tam mlada posojilnica dobro napreduje.

Tudi pri nas so nekteri rodoljubi, ki spoznajo potrebo take kase, pri kateri bi kmet v potrebi pomoč našel. Seveda se tudi ne manjka starokopitnežev, ki so nasprotni vsaki novotariji, če bi bila še tako dobra; drugi so pa spet strahopetneži, ki pravijo, da pri nas to ne bo šlo, da ni ljudi, ki bi to reč vodili itd.; ali pa se bojijo zameriti nemškemu gospodom. Tega pa ne pomislijo, da moramo Slovenci sami za se najprej skrbeti. Saj nam tako že voda v grlo teče! Ni dosti, da že grof naše grunte kupuje in da bo v Črni kmalo vse grofovsko, naredili so zdaj Nemci v Gradcu še društvo „Südmark“, katero hoče slovenske grunte (najbrž s pruskim denarjem) pokupiti in tako Slovence iz dežele pregnati. Dokler je še zemlja naša, nas ne morejo pregnati; kadar pa tisto prodamo, bodo rekli, da smo mi nepotrebna, beraška družal in sodrga v deželi, ktera se mora iz teh krajev poriniti. Nekteri pojdejo v Ameriko, drugi v Bosno dela iskat, naše kraje bodo pa tujeji zasedli. Mi si drugače ne bomo pomagali, kakor s tem, da vkup držimo. En sam ne more nič storiti. Če pa naredimo skupno kaso ali posojilnico, tam bo vsak kmet, ki je v denarnih stiskah (in to so skoraj vsi), našel pomoč, da mu ne bo treba hiše in grunta prodajati, denar potem v kaki bajti zajesti, nazadnje pa v tuje kraje vandrati s trebuchom za kruhom. V take posojilnice lahko hlapci in dekle skladajo svoje krajcarje, ki so jih čez leto zaslužili, pa tudi gospodarji, katerim se še dobro godi, in tako je denarja zmirom zadosti, da ga lahko kmetje na posodo dobijo. Hranilnice nimamo blizo, kamor bi posli svoj zaslužek naložili, tako ga navadno po nepotrebem zapravijo za žganje in lišpavo obleko, da jim nič ne tekne. Ko bomo imeli posojilnico, jim bo pa denar obresti nesel in za starost si bodo kaj prihranili. Kmetom je pa tudi pomagano, ako imajo kaso pri rokah, kjer brez velikih prošenj lahko brž denar dobijo, da jim ni treba trkati pri sosedih, ki navadno sami nič nimajo. Posojilnica bo pa tudi lahko kupovala zelo zadolžene grunte in jih potem spet domačim ljudem prodajala, da zemlja naša ostane. Zato, možje, ne premisslujete dolgo in glejte, da si posojilnico napravimo!

Od sv. Miklavža pri Rudi. (Trden Slovenec. — Želja po lastnem duhovniku.) Slovenci so navadno preboječi, da bi branili svoje pravice. Izjema pa je nek revni kočar v tem kraju. K njemu je prišel nedavno uradnik in ga ogovoril po nemško. Kočar reče: „Jaz ne znam nemško. Za naše visoke davke bi morala vlada vendar take uradnike imeti, ki bi tudi slovensko znali.“ Uradnik gre in si poišče tolmača. Kočar pa se s tolmačem ni hotel podati v razgovor in rekel: „Jaz tolmaču ne zaupam, on bi znal narobe tolmačit.“ Ves jezen reče uradnik: „Das ist ein rechter Tocker!“ Kočar pa se odreže: „Jaz sem enkrat tokar, Vi ste pa dvakrat: prvič zato, ker od mene Slovenca nemščino tirjate, drugič pa zato, ker slovensko ne znate, pa vendar med Slovenci kruh iščete.“ Nad tem odgovorom se je uradnik tako razjezil, da je sam začel slovensko govoriti. — Vsi smo žalostni, da ne dobimo še lastnega duhovnega pastirja, kterega pogrešamo že sedem let. Gosp. župnik Randl iz Švabeka si sicer vse prizadenejo, da oskrbijo po možnosti tudi našo faro; vendar je težavno, če so verniki tako daleč ločeni

od svojega pastirja. Bog daj kmalo več delavcev v svoj vinograd!

Iz Železne Kaplje. (Kje pojde železnica?) Prav je imel slovenski poslanec g. Muri, ko je v deželnem zboru rekel, da je Jezerska cesta sem ter tje tako strma, da še prod (nasip) na njej ne obleži. Jezerjanom bi bilo res ustrezno, ko bi dobili železnico. Poslanec dr. Rainer je v deželnem zboru pri razgovoru o železnici čez Karavanke rekel, da ni ravno potreba, da bi šla tista skozi Ljubel, ktere se Beljačani tako branijo, ampak morda kje bolj na izhodni strani. Če bi ta obveljala, potem ne more drugodi iti, kakor skoz Jezerski Vrh. Gotovo ima ta črta nekaj za sebe, kajti Jezerski Vrh ni tako debel, ko Ljubel, in se bo z manjšimi stroški prevrtal. Za Celovec ne bo toliko v stran; saj bi tudi Ljubelska črta ne bila tako ravna in bi se morala zavoljo Dravskega mosta najprej proti Bistrici zasukati in potem še le nazaj proti Borovljam. Tako bi tista črta ne bila dosti krajša. Jezerska železnica bi bila velika dobrota za Železno Kapljo, kjer zdaj ni nobenega zasluzka, odkar so prenehali rudokopi in fužine. Rožni dolini pa bi se morda z lokalno železnico ustreči zamoglo. Vemo sicer, da bodo Borovčiči in Tržičani temu načrtu nasprotovali; pa mi smo še bolj potrebni, da se na nas ozira, in imamo tudi pravico, da se oglasimo za našo korist.

Iz Štajerske. (Südmark!) Glasovito društvo, ki ima namen, Slovence pregnati iz teh krajev in pokupiti svet za Nemce, je od vlade že potrjeno! Žalostno je, da vlada dovoljuje take družbe, o katerih se že naprej ve, da bojo národní prepír do skrajnosti poojstrile! Slovenske poslance prosimo, naj spregovorijo možko besedo na pravem mestu! Radovedni smo, od kodi bo društvo denar dobivalo? Lahko je mogoče, da je razširjena ta zarota zoper Slovence po celi Nemčiji! Bomo že videli, v kakih denarnih razmerah bojo delovali in kake ljudi bojo k nam pošiljali. Ako imajo denarja veliko, potem so gotovo pruski tolarji vmes; in ako bojo k nam pošiljali Prusake, potem že vemo, pri čem da smo! Slovencem pa zdaj ne kaže samo jadikovati in tožiti, ampak energično delati. Imamo skušene in delavne voditelje v Celju in Mariboru, toraj upamo, da bojo kmalo pravo ukrenili, da ta najnovejši napad krepko zavrnemo. Bog in sreča junaška!

Od Št. Lovrenca na koroški železnici. (V slovo g. Praprotniku.) Vsi smo se prestrašili, ko smo zvedeli, da nas zapusti naš priljubljeni nadučitelj gosp. Fr. Praprotnik in odide za nadučitelja v Mozirje! Vem, da ta zaslužni, spoštovanja vredni, pa ponižni mož ne išče posvetne hvale, vendar pa smo mi dolžni, izreči mu svojo iskreno zahvalo za njegovo devetletno delovanje v našem kraju, ki je obrodilo mnogo dobrega sadu. Poučeval je v duhu nepozabljivega knezoškofa Slomškega; zraven šole tudi pridno gojil sadjarstvo, v lepem miru živel z ljudstvom in duhovščino, pomagal snovati kmečko bralno društvo itd. V vseh ozirih je bil tako izgleden učitelj, da se je vsem prikupil in vsak mu je lahke vesti izročil svoje otroke v pouk. V imenu cele okolice in v imenu bralnega društva mu izrekam pristréno zahvalo za ves trud, ki ga je z nami imel, tako z otroci, kakor z odrasčenimi! Mozirjanom pa smem čestitati, da so dobili tako

izvrstnega moža v svojo sredo! Bog Vas obvari g. Praprotnik; nam ostanete nepozabljivi!

Iz Olomuca na Moravskem. (Iz prijateljskega pisma.) Čeravno je na Moravskem dve tretjini čeških prebivalcev in ne celo ena tretjina nemških in judovskih, vendar imajo večja mesta bolj nemško lice, tako tudi Olomuc. Deželni volilni red je Nemcem tako ugoden, da imajo tudi v deželnem zboru večino. Vsled tega so tudi deželni uradniki pristaši nemške stranke. Mestni zbor v Olomucu imajo Nemci v rokah. Blizo polovica Olomučanov je čeških, pa so razcepljeni v „stare“ in „mlade“, kar jih močno slabi. Razpor sega celo v družbinsko življenje. Mladočehi imajo svoje središče v velikanskem „Národnem domu“, poslopu na štiri nadstropja s kavarno, gostilnico, velikansko dvorano in glediškim odrom. Stalo je 600.000 gld. Denar se je dobil na delnice, ki so jih pokupili večidel posestniki iz Hane (velike, rodovitne planjave na severni Moravi). Mesto samo jih je le malo kupovalo. Olomuški mestjani, kar je Čehov, so večidel Staročehi, ki se pa imenujejo rajši „Moravce“. Shajajo se v „Stari besedi“ in pijejo Nemoničko pivo; v „Národnem domu“ pa se toči le Plzensko pivo. O nas Slovencih se ne menijo skoraj nič, tudi tu ni dobiti slovenskega lista. Oficirjev in vojakov je tukaj silno veliko, namreč trije pešpolki z godbami, mnogo topničarjev in pionirjev, precej konjice in dva bataljona brambovcov. — Trgovino, krème in druga podjetja imajo večidel Judje v rokah, katerih je tukaj prav mnogo. Gimnaziji ste tukaj dve. Nemško gimnazijo obiskuje 84 judovskih učencev, 380 pa čeških, od katerih pa se jih je samo 50 javilo za Čehe. Češka gimnazija šteje nad 500 dijakov, večidel samih Čehov. Duhovščina je tukaj zelo bogata. Za male uradnike je pa huda, ker je velika dragina zlasti pri stanovanjih, čemur se pri tolikem številu vojakov ni čuditi. Strune národnega prepíra so pri nas do skrajnosti napete. Nedavno je bila tukaj sodnijska obravnava, h kterej je prišlo mnogo čeških prič; pa čeravno je o njih znano, da znajo vsi nemško, vendar so vsi le po češko izpovedali. Pa tudi nemški porotniki znajo češko, in vendar so se delali, kakor bi ne znali, in tolmač jim je moral vse po nemško pretolmačiti, kar so Čehi govorili. Tako noče nobena stranka drugej niti za las odjenjati. Morda vendar še srečno ućakamo, da se ta národní prepír poleže tukaj in pri vas doma med Slovenci. Pa brž se tega še ni nadejati, saj ravno berem, da so Nemci v Gradcu zoper Slovence napravili društvo „Südmark“, ki bo národní prepír le še poojstrilo. Žalostno!

Kaj dela politika.

Zdaj zboruje zopet državni zbor. Veljaki desnice so se posvetovali o svojem nadaljnem postopanju. Kaj več o tem povemo prihodnjč. — Kranjski deželni zbor je sprejel resolucijo, da naj deželni odbor stopi v dogovore z vlado, da se tudi v viših razredih latinskih šol upelje slovensčina kot učni jezik. Tudi je zbor učiteljem nekoliko zboljšal plače, kar je bilo res potrebno, ker so učitelji tam slabo plačani. Kranjskim učiteljem je ta poboljšek tem bolj privoščiti, ker so večidel Slovencem prijazni in z duhovniki v miru živijo.

— V Trstu so dobili novega cesarskega namestnika Rinaldini-ja. On je Lah, zato je malo upanja, da bo Slovincem posebno prijazen. Irredentašev pa tudi ne bo podpiral. Prej ko slej so Tržaški Slovenci oprti le na svojo lastno moč. — Štajerski deželni zbor nema srca za Slovence. Ni jim privoščil deželnega odbornika. Brž pa je uslišal prošnjo Celjskih in Ptujskih Nemcev in nemškutarjev, da se ti dve mesti izluščite iz okrajnih zastopov. Tako naj bi sami kmetje skrbeli za ceste, ktere so ravno mestom v največi dobiček. Rodoljubi pa upajo, da svitli cesar te postave ne bojo potrdili. — V češkem zboru so sklenili postavo, da morajo tudi nemške občine sprejemati češke dopise, češke občine pa nemške. Ako bi jezika ne razumeli, naj pošljejo dopis v prestavo deželnemu odboru. Nemci se nad to postavo močno jezijo. Zbor je nadalje dovolil 20.000 gld. podpore za češke šole v nemških krajih. Če je v kakem nemškem mestu toliko Čehov, da potrebujejo lastno, češko šolo, jim jo bo dežela priskrbela. Kdaj pridemo do tega pri nas? Sicer pa so v češkem zboru močno ropotali liberalni Mladočehi, in kakor se čuje, narašča njih moč in število od dne do dne. Največ je tega kriva vlada, ki se premalo ozira na potrebe Slovanov. Staročehom se očita, da so premalo odločni, in vsi nezadovoljneži se bratijo z Mladočehi. Vendar ne vemo, kako hočejo Mladočehi kaj več doseči, ki niso v milosti ne pri cesarju, ne pri nemških konservativcih. Ali mar mislijo na zvezo z liberalnimi Nemci? Minister Gautsch je potrdil češko akademijo znanosti in umetnosti. Češki rodoljub Hlavka, ki je v ta namen prej dal 200.000 gld., je zdaj akademiji podaril še veliko lepo hišo. — Vlada je že potrdila društvo „Südmärk“, ki ima namen, kupovati slovenska posestva in jih zastonj ali proti najemnini deliti med nemške hlapce. Tako mislijo od Slovencev zemljo kupiti in jih potem pregnati iz cele Štajerske in potem še iz Koroške in s časom tudi iz Kranjske dežele. Tudi bojo podpirali nemške kramarje in rokodelce po mestih. Ne vemo, koliko imajo ti ljudje denarja; pa če imajo pomoč od Prusakov, potem nam preti res velika nevarnost, in gledati bomo morali, kako se je ubranimo. Kmetje, pazite, da ne pridete v dolgove in da obdržite našo zemljo svojim otrokom! Kdor pa že prodaja, naj gleda, da bo prodal domačinu! — Na Dunaju je odstopil župan Uhl in izvolili so si za župana dr. Prixa. Protijudovci, kterih je v zboru 29, so glasovali za dr. Luegerja.

V zunanji politiki je najvažnejše to, da so se v Braziliji (v Ameriki) spuntali generali zoper cesarja Petra in ga odstavili. Proglasili so republiko in namesto cesarja bo vladal zanaprej predsednik, kterega si bodo sami izbrali na vsaka štiri leta enkrat. Prvi predsednik je zdaj puntarski general Fonseka, ki je vojake na svojo stran pregovoril. Stari cesar Peter se je podal v Evropo. On je dolgo let modro in pravično vladal; svojo plačo je vselej delil med reveže, tako je zdaj čisto reven. Vsak misli, da imajo tudi tukaj brezverci (freimaurerji) svoje tace vmes, kajti oni hočejo odstaviti vse cesarje in kralje, da bi potem ves svet vladali le brezverski bogataši in Judi. Mi mislimo, da so si Braziljanci slabo postljali, kajti sploh se govori, da pridejo zdaj velike zmešnjave

in prekucije v deželo. — V Evropi je še zmirom stara pesem: vsi zatrjujejo, da hočejo le mir, ter da je mir zagotovljen, da se vojske za zdaj ni bati; vendar se vsi oborožujejo in pripravljajo na vojsko. Nemci bojo postavili dva nova vojaška kora; Francozi so odločili spet 58 milijonov frankov za vojne ladije; Rusi pa se tudi močno oborožujejo in svoja krdela pomikajo proti naši meji. — Zadnji čas se je mnogo govorilo, da bi imel starejši sin ruskega cesarja sestro nemškega cesarja za ženo vzeti. Mi ne vemo, koliko je na tem resnice. Za Avstrijo bi to ne bilo dobro, ker bi se znala potem Rus in Nemeč sprizniti in bi oba čez našega cesarja padla. — V Rumuniji je odstopilo Rusom prijazno ministerstvo Katargiu, vlado pa je prevzel general Mans. Ruskim listom to ni po volji. — V Bruselji na Belgijskem so zbrani zastopniki vseh vladarjev in se pogovarjajo, kako bi se odpravila kupčija s sužnji v Afriki. — Na Španjskem so v strahu, da bi se jim utegnulo zgoditi, kakor v Braziliji, da bi republikanci ne prišli na vrh, ki so že enkrat oblast v rokah imeli. Če bi Španija postala republika, potem tudi laški kralj ni prav varen, kajti tudi tam je dosti republikancev. — Pa tudi Angleži se tresejo za Kanado v severni Ameriki, ki se že davno od Anglije odtrgati želi. — Afganski emir Abduraman je nevarno zbolel. Če umrje, se je bati homatij in prekucij, ker se bojo različni knezi trgali za njegov prestol. Angleži so iz Indije že poslali več vojakov tje, da bi zadušili prve nemire, ki bi se prikazali.

Gospodarske stvari.

Živina in nje krma. Najboljše premoženje kmetovalca je pač lepa, gladka živina. Ona mu dela veselje, pa daje mu tudi še najbrž dobička. Vsled tega skrbi tudi umni gospodar za njo, kar more, in ne zdi se mu škoda za malo denarja, ako ga je treba za vzboljšanje živine. Vzboljšuje pa si živino gotovo, če ji daje vselej dobro krmo. Se vé, da se mu zgodi včasih drugače, kakor si misli — da ne dobi dobre krme. Kaj mu je v tem storiti? Ako more, naj seže po soli. Z njo pomagaš, piše „Kmetovalec“, živini gledé želodca, da laže prebavlja tudi slabejšo klajo, in živina ostane krepka, vesela in zdrava.

Sol je človeku, pa tudi živini potrebna. To je resnica, zoper katero se ne dá nič družega ugovarjati kakor to, da vsak kmet ne more živini dajati soli, ker si je revež večkrat še sam sebi ne more kupiti. „Kjer ni nič, izgubil je tudi cesar pravico“, pravi star pregovor, kterega tudi mi ne zabimo, trdeč, da je sol človeku, pa tudi živini potrebna.

Ako priporočamo torej sol za živino, priporočamo jo takim kmetovalcem, ki si morejo vsaj nekoliko soli za svojo živino kupiti, posebno pa jo svetujemo onim, ki so premožni kmetje.

Solna kislina (sol) je sestavni del želodčnega soka, kuha jo narava sama v želodcu, živinskem kakor človeškem. Vzemimo soku solno kislino, in želodec ne bo mogel več prav kuhati, — použit živč bo obležal neprebavljen v želodcu in črevih, živina bo začela hirati, ker si ne bo mogla narejati dobre, tečne krvi, ktera se dela iz dobro prekuhane piče v želodcu in črevih.

Če dajemo torej živini sol, dajemo jej to, kar jej narava sama daje kot najpotrebnejši pripomoček za prekuhovanje použite piče.

Mnogokrat vidimo živino slabo in klavrno s krmežljivimi očmi, s ščetinasto dlako in brez moči. Jed se jej upira. Bodi taka živina za molžnjo ali za pitanje ali za vprego namenjena, nikjer ne bo dobro storila. Poiščimo pa uzrokov, zakaj da je živina taka, in našli bomo — ako ni kakšne posebne bolezni v njej — da jej ali manjka klaje, ali da je klaja slaba, spridena, ali pa da je živina od slabega vremena in napačnega gleštanja začela hirati.

Ali kako pomagati? Kmetovalec si ne more vselej dobre klaje omisliti, če je slabo pridelal, — tudi z vremenom ne more gospodariti, da bi ne bilo mokrotno itd. O tacih okoliščinah ni drugzega bolj gotovega pomočka zoper vse to, kakor je sol.

Že narava sama naganja živino, da rada liže slano zidovje, da včasih celo srka scalnico, da požira pohotno vse, kar je le količkaj slanega okusa, in to zato, ker čuti v sebi silno poželenje po soli ter si prizadeva, temu poželenju kakor koli zadostiti, zato se jej tudi scalnica ne gnjusi, če je le slana.

Dajajmo taki živini potrebne soli, in videli bomo kmalu, kako bo od dne do dne boljša, koliko bolje jo bo sedaj prekuhaval, ker jej sol nadomešča pomanjkanje slanega želodčnega soka. In ker bo raje jedla in tudi boljše prebavljala, zboljšala se bo kmalu v vsem, da jo boš komaj poznal od poprejšnje. Vse to bo storila sol, če ni, kakor smo že poprej rekli, nikakoršne bolezni v živini.

Sol si moremo v takih okoliščinah ravno tako misliti, kakor priprego. Eno samo preslabo živinče ti ne more voza čez klanec spraviti; če mu pa pripreže še eno v pomoč, šlo bode. Ravno taka je s soljo, ki hodi prepričlemu in preslabemu želodčnemu soku na pomoč. Škoda, da je sol predraga. V državnem zboru se je zopet terjalo, da bi se živinski soli cena znižala, toda doslej je še malo upanja, da se to zgodi zdatno. Malo znižanje pa ne pomaga veliko.

„Sl. Gosp.“

Za pouk in kratek čas.

Od kodi so naši priimki?

Stari Slovani niso poznali takih priimkov, kakor jih nekteri zdaj imamo. Dokler so bili še pogani, imenovali so se po svojih bogovih in boginjah, kakor „Vid, Sventovid, Vindrana, Varog“, ali pa po osebnih lastnostih, kakor „Ljutica, Hotimir, Lumir, Velmož, Žibrat, Zaboje itd.“ Ko so se pokristjanili, sprejeli so imena krščanskih svetnikov: Josip, Ivan (Janez), Marko, Filip, Anton itd.

Po hišah ali kmetijah se iz začetka niso imenovali. Kajti zemlje niso ločili na posamične rodbine (familije), ampak na velike rodovine ali žlahte. Veči ko je bila rodovina ali žlahta, več zemlje je zamogla obdelati, toliko veči je bila toraj njih kmetija. Cela žlahta je skupno živela in delala pod enim gospodarjem; posamični možki te žlahte pa so bili tudi oženjeni in so imeli otroke, ter živeli vsak s svojo rodbino v posebni hišici zraven velike gospodarske hiše. Tako je včasih ena sama rodovina naredila eno celo vas. Recimo, da je bil

začetnik kake žlahte (rodovine) Ivan, in je imel deset sinov, ter so se vsi poženili, nastalo je deset rodbin, ki so pa vse skupaj živele. Vsi ti so se imenovali „Ivanoviči“, in ne samo oni, ampak tudi njih otroci. „Ivanoviči“ pomeni tedaj „nasledniki ali potomci Ivana“. Eden je bil tedaj na primer „Peter Ivanovič“, drugi „Pavel Ivanovič“, tretji „Miha Ivanovič“. V nekterih krajih še nahajamo vasi, ki so imenovane po takih rodovinah, na pr. „Ivanovici“, „Antunovci“ itd. Tako nahajamo pri Srbih, Hrvatih in deloma še tudi pri Slovencih mnogo imen na „ič“ ali „ec“, kakor: Josipovič, Jurčič, Markovič, Janežič itd.“, to je, eden iz žlahte „Markovičev, Janežičev itd.“

Lahko se je pa pripetilo, da se je na pr. cela žlahta imenovala po začetniku „Filipu“ rodovina „Filipovičev“; ta je pa imel recimo dva sina Petra in Pavla, potem je bil eden „Peter Filipovič“, drugi „Pavel Filipovič“. Ako sta pa vsak enega sina imela in oba krstila za „Ivana“, potem je bil Petra sin „Ivan Filipovič“, pa tudi Pavla sin „Ivan Filipovič“, kajti priimek „Filipovič“ je ostalo pri celi žlahti. Zato so Rusi in Bolgari to bolj strogo ločili. Rodovinsko ime so bolj naredili na končnico „ov“, pristavili so pa še ime očeta. V zgorajšnjem slučaju bi bil tedaj prvi sin „Peter Filipov“, drugi pa „Pavel Filipov“; nju sinova pa, ki sta bila oba „Ivana“ bi se pisala: prvi Ivan Petrovič Filipov“, drugi pa „Ivan Pavlovič Filipov“. Tako imajo Rusi še zdaj po tri imena. „Ivan Sergejevič Aksakov“ pomeni tedaj: Ivan, Sergeja sin, iz rodovine (žlahte) Aksakovih ljudi. Če je pa Sergej še kakega brata imel, recimo Petra, ktereга sin je bil tudi Ivan, potem se ta bratranec prvega Ivana piše „Ivan Petrovič Aksakov“.

Slovenci, Čehi in Poljaki pa so prišli z Nemci v dotiko in deloma tudi pod nemško oblast. Pri njih so se tedaj zgubile ali odpravile stare slovanske šege in postave, na njih mesto pa so stopile nemške šege in postave. Zemlja, ki je bila prej lastnina cele družine, se je razdelila na posamične rodbine, na manjše kmetije. Prej gospodar ni smel prodati zemlje, ki je bila last cele rodovine; po novi šegi pa je postal posestnik manjše kmetije popolen lastnik tega zemljišča, ter ga je smel prodati, da otrokom svojim ni nič zapustil, ali pa jih kako drugače preskrbel, kakor je hotel. Lahko, da so Nemci nalašč razbili stare slovanske zadruge ali družine, da so mogli zemljišča kupovati od Slovanov in se tako med njimi naseliti. Zdaj ko so bile družine razbite in raztrgane, se zapadni Slovani niso več imenovali po svojih rodovinah, ampak po svojih hišah ali kmetijah. Potomci družin namreč niso imeli več stalnega mesta, enim so se kmetije vzele, drugi so jih sami prodali itd. Stalna je bila zdaj le kmetija, to je zemlja in na njej stoječa kmečka hiša. Te kmetije so tako imenovali: če je bila kmetija „na poti“, imenoval se je nje posestnik „Napotnik“; posestnik kmetije „na hribu“ je bil „Hribar“, posestnik kmetije „za vodo“ je bil „Zavodnik“ itd. Ako je pa Zavodnik kmetijo prodal, ni bil več „Zavodnik“, ampak tisti, ki je kmetijo kupil, je bil potem „Zavodnik.“ To je znano na Koroškem še danes, ker ima vsaka kmetija še danes svoje stanovitno ime, ktero jej ostane, če se prav posestniki menjajo. (Konec prihodnjic.)

Smešničar.

Sodnik: „Vi imate gotovo slabo tovaršijo, da ste tako malopridni.“ Zatoženec: „O ne; že deset let imam samo s sodniki opraviti.“

Kaj je novega križem sveta?

Na Koroškem. Okrajni glavar č. g. dr. E. Hermann je prestavljen iz Volsberga v Beljak. On je pravičen mož in tudi naročnik „Mira“. Menda se je v prejšnjih letih marljivo učil govoriti slovenski jezik; zato upamo, da bojo Slovenci z njim dobro shajali. S tem tudi popravimo poročilo v zadnjem „Miru“, kjer smo omenili, da ne zna slovenski. — Gospod Simon, posestnik hotela „pri Sandwirthu“ v Celovcu, hoče vigradi prirediti velik hotel v Vrbi pri jezeru. — Izpod Jepe se čuje, da iščejo orožniki (žandarji) knjižice Ciril-Methodove družbe. To je sad dr. Lugginovega govora v deželnem zboru, ki je pravil, da izdaja družba take bukve, ki ščujejo zoper Nemce. Stalo pa je v eni knjižici le to, da so nemški škofje sv. Metoda preganjali in ga poldrugo leto zaprtega imeli. To je pa gola resnica in ni nobeno ščuvanje ali hujskanje. Če bi to bilo, potem se resnica ne sme več govoriti in iz šol se mora zgodovinski pouk čisto odpraviti. Tudi v nemških šolah se učijo, kolikokrat so Prusi z vojsko napadli Avstrijo; potemtakem je tudi to „ščuvanje zoper Nemčijo“? — Janeza Rudolfa p. d. Pavlina, ko je šel po noči iz Maleštic domov, je neki potepuh na tla vrgel in mu vzel 3 gld. denarja. — V Celovškem kanalu je utonil neki hlapec iz Malega Št. Vida. Koliko je že ljudi utonilo v tej vodi, je že groza. — Za Rajbelnom je začel les gorjeti, ki so ga otroci zažgali. Žandarji in rudarji so ga pogasili. — Podljubelom želijo, da bi se nastavljal v Kapli kaplan, ki bi hodil maševat v Podljubel. Tako vsaj poroča „Celovčanka“. — V Beljaku je šel pod vlak in našel smrt neki vojak ulanec. — Černiku v Krambergu pri Mostiču je zgorel hlev in skedenj.

* **Deželni zbor.** V 20. seji je bil govor o različnih stavbah in podporah. Hock je govoril o trdosti gozdne postave. Več o tem spregovorimo v dopisu iz Celovca. — V 21. seji je gosp. deželni predsednik odgovoril na vprašanje Hockovo, da je vlada že prej hotela, naj bi občine same cenile škodo po zverini prizadeto, pa je deželni zbor to odklonil. Zdaj se vidi, da je vlada prav imela. Ona hoče tudi zanaprej skrbeti za kmečke posestnike, ako bo deželni zbor v to privolil. — Potem poroča Herbert o stroških za ceste. — Dr. Ubl poroča o plači katehetov, da se je postava predelala, ker v prejšnji obliki ni zadobila cesarskega potrjenja. Laks in dr. Prettner sta proti postavi. Laks pravi, da bi moralo v postavi stati, da tisti katehet nič ne dobi, ki ne poučuje redno. Prettner se boji, da se bo dežela preveč obremenila. Einspieler odgovarja Laksu, naj za volj enega slučaja ne govori splošno; če bi se pripetila kaka nerednost, naj se obrnejo pritožbe na škofijstvo, ki bo že potrebno ukrenilo. Prettnerju pa odgovori, da je dežela imela denar za nepotrebno cesto pri Vrbskem jezeru, za duhovščino in za Slovence ga pa nema. — Supersberg prebere prošnjo prebivalcev spodnjega Roža.

— Sklene se, naj se deželni odbor potegne za to, da se ustanovi živinozdravniška šola v Gradu. — V 22. seji se je odbila prošnja kmetijske družbe za 1000 gld. podpore k udeležbi pri kmetijski razstavi na Dunaju l. 1890. — V razgovor pridejo stavbe pri Dravi. Hock pravi, da se stavbe pri Humberškem mostu niso obnesle, kar je on že naprej vedel in povedal. On in Prettner priporočata, naj se v vodi nič več ne zida, ampak samo ob bregovih. Deželni predsednik pravi, naj se ljudstvo ne vznemirja; nekatere stavbe so se vendar obnesle; vse ne more na enkrat dobro biti, zida pa se naj naprej po načrtu. Nadinženir Bouvard pravi, da so se stavbe v mnogih krajih kot dobre pokazale. Dr. Rainer pa meni, da dežela ne zmaga Drave, ker je prerевна; to bi zamogla le država. — 23. seja. O hudourniku v Čačah se sklene, da se uravna, ako kmetijsko ministerstvo dovoli polovico stroškov. — Za uravnavo Gline je določenih 195.000 gld., kar bo več stroškov, se razdelijo med deželo in kmetijsko ministerstvo. — Zaradi podaljšave labudske železnice se deželnemu odboru naroči, naj se porazume s štajerskim deželnim odborom in potem naj stavi svoje nasvete. — Geinsberger govori, naj se skrbi za to, da se koroški živini odpre pot v Nemčijo. — Ghon govori za colno zvezo z Nemčijo!! (Strašno se jim mudi pod pruski klobuk!) — Muri vpraša, kdaj se bo vendar preložila cesta iz Kaple na Jezersko. Deželni predsednik odgovori, da se bo kmalu kaj ukrenilo. — 24. seja. Ribiška postava se spet odloži zaradi vprašanja odveze. — Gospi Sveti se podpora za zdravnika ne dovoli. — Za uravnanje Zile se dovoli za prihodnje leto 139.000 gld. — 25. seja. Dolg razgovor o servitutnih in pašnikih okoli Sovodja. Deželni zbor se spozna nekompetentnega. Cela stvar se odstopi vladi. — 26. (zadnja) seja. Deželni račun: potreščina 790.000 gl.; pokritje: 20% doklade na pijače 35.436 gld., 45% na direktne davke 638.325 gld., žganjarska doklada 94.500 gld. — Razgovor o Ljubelski železnici. Ghon govori proti, Rainer in Canaval za njo. Muri se izreče za črto preko Železne Kaple in Jezerskega. Sklene se, naj se deželni odbor poganja za črto preko Karavank do Herpelja in Trsta. Potem se zbor sklene za „hoch“-klici na cesarja, ter navadnimi zahvalami.

Na Kranjskem. Pogorel je Fabian v Trebči vesi pri Žužemberku. — Veletrežec Gorup je podaril kranjski kmetijski družbi 500 gld., da se udeleži kmetijske razstave na Dunaju. Deželni zbor pa je za to dovolil 2000 gld. (Koroški zbor pa za to nič ni dovolil, češ, da razstava deželi ne bo nič koristila.) — Tatovi so ulomili v občinski urad v Postojni, pa železne kase niso mogli zdrobiti. — Kostrun ubil je 76 letnega Valentiča v Novem Trgu pri Kamniku. — Pogorelecem v Hrastju pri Kranju so svitli cesar podarili 400 gld. — Kap ali mrtvud je zadel stolnega župnika v Ljubljani č. g. Križnarja. — Leta 1891 bojo v Ljubljani začeli zidati novo gledališče (teater). Veljalo bo nad 200.000 gld. Dežela dá 190.000 gld. — Zidala se bo v Ljubljani tudi brambovska vojašnica. — V Krškem je umrl g. Šimen Paternoster, dober pevec, eden iz stare narodne garde, iz srečnih časov, ko so bili Slovenci še složni. — Vsled ministerskega odloka dobijo samostalne fare: Poddraga, Goče,

Planina, Šturje, Št. Vid in Črni Vrh. — Kranjski deželni zbor je sklenil posušiti močvirje, ako bo država dala polovico za stroške, kateri so preračunjeni na 1.400.000 gld. — Ciril-Metodovi družbi je zbor dovolil 1000 gld., Dramatičnemu društvu 2000 gld. in Glasbeni Matici 500 gld. podpore. — V Beli Cerkvi pri Novem Mestu so pokopali priljubljenega župnika č. g. Videmška. — Žandarje dobijo v Poddragi. — Šest posestnikov je pogorelo v Gorenjah pri Hrenovicah.

Na Štajerskem. Cenik sadnih dreves, divjakov in vrtnic, v slovenskem jeziku nam je doposlal Fr. Ogoreve, lastnik drevesnic pri Brežicah. Mislimo, da je omenjeni cenik prvi tej stroke v slovenskem jeziku in bi bilo vredno, podpirati ga. Omenjeni gospod nam tudi javi, da rad „cenik“ vsakemu brezplačno in frankovano dopošlje. Kdor se za sadjarstvo zanima, naj ne opusti po dopisnici zahtevati ga. V ceniku najde mnogo sort sadnih divjakov, ki jih lahko potem pri g. Ogorevcu naroči. — V Vojniku dobijo hiralnico (priežaljšče za stare, bolehe ljudi) na deželne stroške. — O tatvinah se mnogo sliši iz vseh krajev. Ljudje, ki čez leto niso nič delali, ali si niso hoteli nič prihraniti, hočejo zdaj na zimo na stroške drugih živeti. — V Šmartnem pri Gorenjem Gradu so dobili pošto. — Neki potepuh je blizu Celja na tla vrgel Franico Poteko in jej vzela 5 gld. — Konjiška občina se razdeli, da bojo „Nemci“ v Konjicah sami za se. — Ubito in oropano so našli kočarico Zettl pri Radgoni. — V Središču je umrl narodni trgovec Dogša. — Pri občinskih volitvah v Pilštanju so zmagali Slovenci. — V Slov. Bistrici so predzniki tatje ulomili v davkarijo. Pa so bili po služabniku odplašeni, ki je začel upiti. — O veliki tatvini se poroča iz Stoperca. Tam so nabasali mesa, vina in žita ter vse hitro na vozu odpeljali. — V Laškem trgu sta dva iz ječe uskočila. — Južnoštajerska hranilnica dobro napreduje.

Na Primorskem. Občini štanjelski so svitli cesar za nov zvon podarili 100 gld. — Pri Tržaških volitvah so Slovenci okoličani zmagali v štirih okrajih popolnoma, v enem na pol, v drugem kraju so pa čisto propadli. Zdaj imajo samo štiri zanesljive poslance. To je žalostno. V mestu so zmerni Lah pridobili nekaj sedežev; vendar ni upanja, da bi se za Slovence obrnilo kaj na bolje.

Po drugih deželah. Na Kitajskem je spet huda povodenj. Več ko 1000 ljudi je utonilo. — Umrl je grof Oton Chotek, tajni svetovalec in ud gosposke zbornice. — Pogorelo je mesto Lin v Ameriki; več ljudi je zgorelo; škode je nad 20 milijonov goldinarjev. — V Kastvu v Istri je bilo nedavno 30 porok na enkrat. Tam je namreč navada, da se poročijo vsi na en dan, kar se jih misli poročiti tisto leto. Tisti dan je seveda veliko veselja v mestecu, in še iz okolice prihaja ljudstvo na ženitovanje.

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Faro Visoko Bistrico je dobil č. g. Luka Veršek; in faro Apače č. g. Jak. Seebacher. Premeščena sta gg. kaplana: Dragotin Rous iz Št. Janža na mostiču v Šmihel pri Pliberku in Janez Konradi iz nemške Kaplje v Št. Janž. Novomašnik č. g. Jožef Fehr pride za kaplana v Himmelberg. Raz-

pisane so fare Timenica, Zweikirchen in St. Walburgen do 28. decembra t. l.; fare Döbriach, Grades in Weissenstein do 31. decembra t. l.; fare Lieding in Weitensfeld pa do 18. januarja 1890.

Naznanilo.

Naš urednik gosp. Filip Haderlap se bo preselil 16. t. m. v Burggasse št. 5, II. nadstropje, kar bodi naznanjeno rodoljubom in znancem na deželi, ki bi ga v uredniških ali zasobnih zadevah utegnli iskati. Lastništvo „Mira“.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda v Št. Janžu v Rožni dolini

bo imela v nedeljo dne 29. decembra 1889 ob 3. uri popoldne v prostorih Činkovčeve gostilne v Št. Janžu svoj **drugi letni zbor**. Spored: 1. Nagovor predsednika. 2. Upisovanje novih udov. 3. Volitev novega odbora. 4. Razni govori in nasveti. 5. Prizor: „Ali smem Slovenec biti?“ 6. Prosta zabava. K temu zboru prijazno povabljeni so domači in drugi zavedni Slovenci.

Odbor.

Loterijske srečke od 30. novembra.

Linc 74 47 63 84 15

Trst 39 32 38 10 84

➔ Današnja številka obsega dvanajst strani.

Oglasila.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu,

Načelnštvo hranilnega in posojilnega društva v Celovcu je vsej dne 20. novembra t. l. sklenilo, da se od 15. decembra t. l. počenši do 10. januarja 1890 zaradi sestavljanja in sklepanja letnih računov ne bodo dajala posojila. Med tem časom zapala posojila in zapale obresti pa se morajo in morejo vendar ob uradnih urah uplačevati, kakor do sedaj.

Hranilnica in posojilnica v Spodnjem Dravbergu

posluje vsaki petek od 1. do 6. ure popoldne v hiši g. Rabiča. Za uloge daje $4\frac{1}{2}\%$, od posojil jemlje $5\frac{1}{2}\%$ obrestij. Posojilo dobi le zadružnik (ki je uplačal delež za 10 gld.). Vsak zavedni Slovenec na spodnjem Koroškem naj bi podpiral ta narodni zavod!

Odbor.

Slavnemu občinstvu in čebelarjem priporoča podpisani **fini smed, garantiran pitanec**. V skatljah po 5 kil, kilo po 52 kr., pošilja se proti poštnemu povzetju. Gospodom trgovcem priporoča **fini med** po ceni v skafih po 20 in 40 kil. Dalje priporoča **pravi natorni brinjevec** lastnega izdelka, liter po 1 gld. 25 kr.

Egid Jeglič, trgovec in čebelar na Selu.

(Pošta: Lesece-Bled na Kranjskem.)

Malo posestvo na prodaj.

Tik državne ceste je na prodaj hiša z njivo, travnikom in gozdnim deležem (vse skup obsega 9 oralov in 97 štirjaških seznjev) pod dobrimi pogoji. Kje? pové uredništvo „Mira“.

Naznanilo.

„Hranilnica in posojilnica v Glinjah.“
registrovana zadruga z neomejeno zavezo posluje vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu od 3. do 5. ure popoldne. Hranilne uloge sprejema od vsakega, če tudi ni ud in je obrestuje po 4½% na leto. Posojila se dajejo le zadružnikom, in sicer: na zemljišča proti 5½%, na osebni kredit pa proti 6% na leto. Prosilci za posojila se imajo najdalje 8 dni poprej pri načelništvu oglasiti.

Glinje, dné 1. decembra 1889.

Načelníštvo.

Služba mežnarja in organista

se odda z novim letom na Gozdanjah. Oglasila naj se pošiljajo č. g. Antonu Oblaku, župniku na Gozdanjah, pošta Vrba (Velden).

Lepa kmetija. Hiša z enim nadstropjem in hlev, 27 oralov gozda, 17 oralov njiv, 9 oralov travnika in paše, vsega skupaj 56 oralov, veliko lepega sadnega drevja, 2½ uri na južni strani od Celovca, s celim „fundus instruktusom“ se iz proste roke prodá. Več se izve pri uredništvu „Mira“.

Preša za olje.

Podpisani mlinarski mojster v Pogačnikovih mlinih v Velikovcu priporočam slavnemu občinstvu svojo novo postavljeno stiskalnico za olje. Od 1. decembra t. l. naprej sprejemal bom semena v ta namen k meni pripeljana; ali pa grem sam po nj do železnice, ako se mi pošlje do Sinčevsi (Kühnsdorf) in se mi pošiljatev s pismom ali dopisnico naznani. Vsako naročilo se bo hitro in točno izvršilo.

Jože Špetav, mlinar.

Suhe hruške in češplje

kakor tudi

orehe

kupuje po najvišji ceni

J. E. Smolnikar

v Celovcu, Domgasse št. 16.

Prav dober kup se dobi:

pšenična moka
ržena moka
hejdova moka
turšična moka
riž
oluščen ječmen
suhi češpeljni

svinjska mast
špoh
maslo
suho meso
svinjska bedra
klobase
droži

pri **RUPERT SARIA**,
zaloga moke iz parnega mlina v Raabu,
v Celovcu, Burggasse št. 1.

Natorna vina, rudeča in bela,

v sodih nad 56 litrov prodaja po 14, 16,
18, 20, 22, 24, 26 kr. liter trgovec

Amand Prosen,

v kosarnskih ulicah šte. 24 v Celovcu.

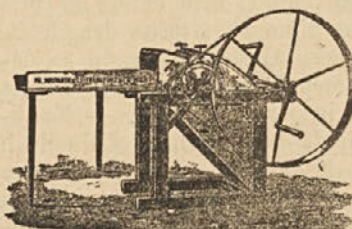
Ob enem priporoča svojo zalogo
tržaškega blaga, in tudi mast, moko itd.

Kramarji, branjevi in sploh taki, ki
blago naprej prodajajo, dobijo vse ceneje.

Geniki pošiljajo se zastonj.

!!!NOVO! NOVO! NOVO!!!

Najnovjša ročna mlatilnica Mlatilnice, izvrstno se-
na jermene brez zobčastih koles. stavljené, ročno, vi-
tarno, vodno in parno
delovanje.

Vitala, ležeča ali sto-
ječa, stalna ali preva-
žalna na 1—6 živinčet.
Škoporeznice najnovjšé
in najizvrstnejše, 30
raznih vrst.

Stroji za ropkanje tur-
šice, mlini za trgano
moko, reporeznice.

Stiskalnice za seno, najnovjšé in izborne sestave.
Vinske stiskalnice, sadne stiskalnice, mlini za sadje na
državni razstavi dunajski oktobra 1888 odlikovane s 5 naj-
večjimi odlikami.

Dr. Ryderjeve sušilne priprave za sadje, Bluntove
patentne stiskalnice za zeleno pičo

se po najnižjih cenah vedno dobivajo pri

PH. MAYFARTH-u & Comp.,

tovarne gospodarskih in vinarških strojev,
livarna in fužina na par,

Dunaj II. Frankobrod o/M. in Berlin.

Obširni katalogi na željo gratis in franko.

Razprodajalci se vsprejmo. — Iščejo se sposobni zastopniki
proti primerni proviziji.

Gospodu G. PICCOLI-JU,

lekarnarju v Ljubljani.

Vinice na Dolenjskem, dné
12. jan. 1889.
Blagovollite mi poslati dvanajst
steklene Vase **essence za
želodec.**
Pohvalno omenjam, da je bila
raba lani poslatih 96 steklenic iz-
vrstna. Bolniki raznih vrst so uži-
vali essence z najboljšim vspohom.
Neka bolnica je bila že za smrt
bolna, vsi so mislili, da mora v
malo urah umreti; toda komaj je
zaužila nekoliko kapljice essence, je
že okrevala in čez nekoliko ur po-
polnoma ozdravela — med tem, da
je bila poprej več dni že skoro na
smrtini postelji. Essence se tedaj
zaradi njenega izvrstnega vpliva
sana najbolje priporočuje.
Z odličnim spoštovanjem
Jurij König, župnik.